

Patenträtten i PBR och de allmänna domstolarna

Docent Bengt Domeij, KTH
(professor på Juridiska
institutionen, Uppsala universitet
från 1 april 2010)

Patentmål i PBR

Källa: patenträttsrådet Håkan Sandh

■ År	05	06	07	08	09(nov)
■ Inkomna	69	65	57	53	73
■ Avgjorda	58	76	71	67	49

Utgången i patentmål i PBR

Källa: patenträttsrådet Håkan Sandh

■ **Av 318 mål under 2005-2009:**

Bifall: 66 st (29%)

Ej bifall: 163 st (71%)

Avskrivna mm: 89 st

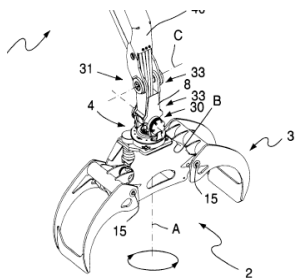
Patenterbara området, 1 § PL
Mål 05-437, 2009-07-16,
Förfarande för skogsvårdsinfo.

- PBR: En elektroniskt programmerad etikett får anses vara av **teknisk art**, vilket ger förfarandet som helhet **teknisk karaktär**.
- Återförvisat.

PBR mål 05-462, 2009-03-23
Upphängning av arbetsredskap

- Öppet utövande, fråga om bevisning.
- Sökanden: "Vid påstådd öppen utövning ställs mycket tydliga och stora krav på bevismaterialet. Beviskraven vid hävdad öppen utövning följer vanligen avgörandet T 472/92 av tekniska Besvärskammaren vid EPO. Besvärskammaren förklarade här att när det gäller öppen utövning ligger i praktiken all bevisning till stöd för öppen utövning i händerna på den part som påstår sådan ..."

PBR mål 05-462, 2009-03-23
Upphängning av arbetsredskap

PBR mål 05-462, 2009-03-23
Upphängning av arbetsredskap

PBR mål 05-462, 2009-03-23
Upphängning av arbetsredskap

- "Enligt patentkravets 1 ingress är rotatorn vid en av sina ändar upphängd i den i patentkravet angivna öppna leden. Denna motsvaras i bilden "Attachment 1" av den nyssnämnda andra leden vari rotatorn är upphängd. Det framgår av bilden att hydraulledningarna sträcker sig rakt in i den andra leden, som sannolikt också är en öppen led, och är orienterade så att de sannolikt ansluter till anslutningsnipplar orienterade parallellt med rotatorns svängningsaxel. Invändaren kan emellertid inte anses ha visat att detta utförande faktiskt föreligger, och att anordningen enligt patentkravet därmed saknar nyhet."

Öppet utövande
PBR mål 07-017, 2009-12-03
Tvättvätsketillförsel vid cellulosakok

- D5 : Ritning som visade en anläggning såld 1995 och som godtogs av patenthavaren som bevisning om öppet utnyttjande av förfarandet vid driften av denna anläggning.

PBR mål 07-017, 2009-12-03

Tvättvätsketillförsel vid cellulosakok

- Enligt invändaren är det möjligt att i det system, som kan utläsas ur ritningen D5, vid vissa tillfällen erhålla ett förfarande där både ventilen TV22 och ventilen LV24B tillfälligt hålls öppna och därmed en process uppnås där flödena överensstämmer med de i patentkravet beskrivna, nämligen genom att filtrattanken är stängd och att förbiledningen från tvättvätsketanken är öppen. Invändaren hävdar att varje förfarande, som kan användas inom det kända systemet, kan utgöra hinder mot förfarandet enligt patentet, då det öppet utnyttjade systemet i vissa fall kan drivas på ett sätt och i vissa fall på ett annat sätt.

PBR mål 07-017, 2009-12-03

Tvättvätsketillförsel vid cellulosakok

- Patentbesvärshöjden finner emellertid att ett system, som enbart framgår av en komplicerad och detaljrik flödesritning, med olika möjligheter för flödespassage, inte kan anses utgöra grund för en entydig nyhetsbedömning ... För att bristande nyhet ska anses föreligga måste man kunna visa att ett förfarande enligt patentet har genomförts eller beskrivits, inte endast att det skulle kunna ha genomförts vid en speciell anpassning av systemet. Att flödena i förfarandet enligt patentet med efterhandsinsikt kan passa in på ett visst speciellt driftsfall, som kan utläsas ur en flödesritning med hänsyn till vissa lägen hos olika tänkbara regleringsfunktioner i det angivna systemet, kan inte anses visa ett utnyttjande enligt uppfinningen.

Uppfinningshöjd

PBR mål 07-015, 2009-11-18,

Lokalt betalningssystem

- Efter att en användare hade satt in pengar erhöles en utskriven kod vars värde kunde användas genom inknappning av koden på flera olika betalningsställen för olika tjänster och vid upprepade tillfällen, varvid successivt värdet på koden sjönk efter beräkning i central server. Uppfinningens syfte var att ersätta poletter eller smartcards.
- D1: ett ID-kort som laddas med pengar för spel på automater. Uppfinningens fördel – enklare och billigare med kod på papperslapp.
- D2: en engångskod som finns t.ex. vid biltvätter. Uppfinningens fördel var att olika tjänster kunde väljas efter kundens inköp av koden; koden i uppfinningen var inte kopplad till viss köpt tjänst.

**PBR mål 07-015, 2009-11-18,
Lokalt betalningssystem**

- PBR: Fackmannen som söker efter alternativ till det i D1 presenterade betalningsmedlet finner i D2 att en på ett ark tryckt kod kan användas som betalningsmedel, vilket uppges minska kostnaden för betalningsmedlet och utrustningen vid betalningsenheterna. ... I D2 föreslås visserligen en begränsning av kodens giltighet till ett köp av en vald tjänst men varken av D2 eller av vad som i övrigt framkommit i målet framgår att en sådan begränsning är betingad av valet av betalningsmedel. Begränsningen får snarare ses som en föreslagen åtgärd för att reducera möjligheterna till missbruk av koden.

**PBR mål 07-015, 2009-11-18,
Lokalt betalningssystem**

- Vad därefter beträffar bestämningen att validering och nedräkning av tillgodohavande sker i en central server representerar denna en av de två möjligheter, central eller lokal hantering, vars för- och nackdelar i sammanhanget fackmannen är väl införstådd med. ... Det får således anses finnas tillräckligt incitament för fackmannen att överväga ett i förhållande till D1 alternativt utförande där både valideringen och nedräkningen av tillgodohavandet sker "centralt" i syfte att begränsa kostnaderna för betalningsenheterna.

**PBR mål 07-015, 2009-11-18,
Lokalt betalningssystem**

- En modifiering av den närmaste tekniken enligt D1 med ledning av fackmannens allmänna kunnande och vad som visas i D2 i syfte att förenkla hanteringen av betalningsmedel leder till en betalningsmetod där betalningsmedlet utgörs av en på ett ark utskriven kod, där koden matas in via en knappsats vid betalningsenheten, där betalningsstationen är utformad för självbetjäning samt där validering och nedräkning av tillgodohavandet sker centralt. Modifieringen leder således till en betalningsmetod som överensstämmer med vad som anges i patentkravet 1.

PBR mål 07-015, 2009-11-18, Lokalt betalningssystem

- Av vad som anförts ovan framgår att de angivna skillnaderna mellan uppfinningen och den närmaste tekniken (D1) tagna var för sig är närliggande för fackmannen. De enskilda särdragen bidrar visserligen till uppfinningens funktion i sin helhet men det har inte gjorts sannolikt att de skulle samverka till någon teknisk effekt utöver vad fackmannen direkt förväntar sig. Inte heller betraktad i sin helhet kan uppfinningen därför anses annat än närliggande för fackmannen som söker efter alternativa lösningar på de givna problemen. Uppfinningen såsom den definieras i patentkravet 1 skiljer sig därför inte väsentligen från den kända tekniken.

Allmänna domstolarna Prövningstillstånd i Svea hovrätt

- Prövningstillstånd om
 - det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som tingsrätten kommit till
 - det inte utan ett prövningstillstånd går att bedöma riktigheten av det slut som tingsrätten kommit till
 - det annars finns synnerliga skäl att pröva riktigheten
- Svea hovrätt nekade prövningstillstånd i mål T 5474-09 2009-09-17, patentintringsmål avseende ställning för presentation av information. Ekvivalent intrång hade nekats av tingsrätten med hänvisning dels till att uppfinningen var en enkel konstruktionslösning, dels till att det aktuella särdraget införts under granskningen.

Ersättning enligt LAU (1949:345), Sthlm TR T 14369-07, 2009-04-24

- Uppfinningen var förrådshållare för pelletsbrännare.
- Arbetstagaren var tillsammans med arbetsgivarens VD angivna som uppfinnare. Arbetstagaren, montör med timlön på c:a 100 kronor, hade skrivit på en rättsöverlåtelse men inte fått särskild ersättning för uppfinningen.
- TR: Presumtion om att den som anges som uppfinnare också är det, men den presumtionen sattes ur spel i detta fall eftersom det dels fanns en praxis på företaget att VD:n angavs som uppfinnare, dels beroende på uttalanden gjorda av arbetsgivaren i facklig förhandlingen om uppfinnarersättning. Arbetstagaren befanns vara ensam uppfinnare.

**Ersättning enligt LAU (1949:345),
Sthlm TR, T 14369-07, 2009-04-24**

- Befanns vara annan tjänsteuppfinding (ej forskningsuppfinding eller resultatet av en förelagd närmare angiven uppgift).
- Skälig ersättning beräknades inte med hänsyn till den årliga ökning i försäljningen (70-80 procent) av pelletsbrännare (konstruerade enligt uppfindingen) under åren 2004-2006, eftersom den ökningen befanns vara en följd av politiska beslut som generellt stimulerade branschen. Istället togs utgångspunkt i det som arbetsgivaren hade betalat för en tidigare uppfinding av större vikt för arbetsgivaren varefter denna ersättning halverades med hänsyn till den mindre vikten. Totalt 453.600 kronor.

**Skadestånd för intrång
58 § 1 stycket patentlagen**

- Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet begår patentintrång skall utge skälig ersättning för utnyttjandet av uppfindingen samt ersättning för den ytterligare skada som intrånget har medfört.
- Ytterligare skada innebär i princip att patenthavaren ska försättas i samma situation som om intrånget aldrig hade skett (jfr t.ex. prop. 1960:17 s. 294 samt prop. 1993/94:122 s. 52). Inte mer än patenthavarens verkliga ekonomiska skada är ersättningsgill (jfr NJA 2005 s. 180, Formsprutarmålet).

Prop. 2008/09:67 s. 234:

- "En fråga som ofta tas upp till diskussion när det gäller immaterialrättsliga skadestånd är svårigheter att bevisa såväl orsakssambandet mellan intrång och en påstådd skada, t.ex. utebliven försäljning, som omfattningen av skadan."

Kausalitetsbedömningen

- Bestäm den marknad som intrångsgöraren har sålt på och fastställ sedan hur stor andel som patenthavarens produkter hade på den marknaden (efter att man uteslutit intrångsgörarens produkter). Patenthavaren kan få ersättning för täckningsbidraget för denna förlorade försäljning (sin sannolika andel av intrångsgörarens försäljning).
- Exempel: 3 producenter med lika stora marknadsandelar (3x33%). Om patenthavaren var en av de tre och stämmer en konkurrent för intrång erhåller patenthavaren sitt täckningsbidrag beräknat på 50% (sin marknadsandel utan intrångsgöraren) av intrångsgörarens försäljning.

Skadeståndsberäkning vid intrång Sthlms TR mål T 2479-04 och T 1327-09, 2009-05-05, ej laga kraft

- I tidigare mål fastställdes att intrång skett genom försäljning av patenterad limhårdare för användning vid industriell golvtillverkning. Nu skadestånd.
- Hårdaren såldes tillsammans med limbas. Fråga om skadestånd skulle beräknas på försäljningen av både hårdare och limbas. Patenthavaren yrkade som ersättning för ytterligare skada sitt täckningsbidrag för 100 % av den volym hårdare och lim som intrångsgöraren hade sålt.

Skadeståndsberäkning vid intrång Sthlms TR mål T 2479-04 och T 1327-09, 2009-05-05, ej laga kraft

- TR: Intrångsgörarens marknadsföringsmaterial visade att lim och hårdare var avsedda att användas tillsammans även om de fakturerades som separata poster. Vidare hänvisade TR:n till ett vittne som angivit att det inte förekommer att kunder köper lim och hårdare från olika leverantörer, bl.a. med hänsyn till eventuella reklamationer.
- TR:s slutsats blev att utnyttjandet av uppfinningen skulle anses omfatta kombinationen av hårdare och lim. Ersättning beräknades på patenthavarens förlorade försäljning av bägge.

**Skadeståndsberäkning vid intrång
Mål T 2479-04 och T 1327-09.
Beräkning av ytterligare skada.**

- Intrångsgöraren hävdade att Tarketts byte av leverantör berodde på att dennes produkt var bättre än den som patenthavaren erbjöd (bl.a. genom att presstiden kunde kortas). Patenthavaren bestred inte att intrångsgörarens produkt hade dessa fördelar men hävdade att det var tack vare intrånget som intrångsgöraren kunde erbjuda en bättre produkt.
- TR: Eftersom det är ostridigt att intrång har begåtts, måste det ankomma på intrångsgöraren att visa att Tarkett hade bytt leverantör oavsett intrånget. Detta var inte möjligt för intrångsgöraren att visa, vilket ledde till konstaterandet av ett orsakssamband mellan intrånget och att patenthavaren förlorade Tarkett som kund.

**Skadeståndsberäkning vid intrång
Mål T 2479-04 och T 1327-09.
Beräkning av ytterligare skada.**

- Patenthavaren fick som ersättning för ytterligare skada sitt eget täckningsbidrag (försäljningspris minus insparade rörliga kostnader) på 100 % av den försäljningsvolym av lim och hårdare som intrångsgöraren hade haft.
- Eftersom skälig ersättning (normal licensavgift) bara yrkats om ersättning för ytterligare skada inte vann bifall fullt ut, utgick ingen skälig ersättning.

**Intrångsgörarens marknads-
agerande tycks inte påverka**

- Bevisbördan lades på svaranden, eftersom det var fastställt genom dom att ett intrång hade begåtts. Frågan om skadestånd uppkommer bara när ett intrång har konstaterats, vilket tycks betyda att bevisbördan för kunders agerande alltid läggs på intrångsgöraren.
- Marknaden som helhet har ofta blivit större genom intrångsgöraren. Om intrångsgöraren t.ex. sålt med bättre kvalitet, bättre marknadsföring eller till ett lägre pris än patenthavaren finns skäl att tro att köparna inte skulle ha köpt lika mycket av patenthavaren och eventuella andra säljare.

**Svea hovrätt, Intermistiskt förbud,
Beslut Ö 6121-09, 2009-12-14**

- Patenthavaren yrkade interimistiskt förbud med stöd av europeiskt patent. Meddelades av hovrätten 2 april 2009 (patent på dynor för golvslip).
- 23 juni 2009 beslutade Invändningsavdelningen vid EPO att upphäva patentet. Överklagat.
- Svaranden i det svenska målet begärde att vitesförbudet skulle hävas.

**Svea hovrätt, Intermistiskt förbud,
Beslut Ö 6121-09, 2009-12-14**

- I hovrättens beslut den 2 april 2009 har hovrätten gjort en noggrann genomgång av de mothåll och övriga omständigheter som skulle kunna utgöra hinder mot att patentet upprätthålls eller skulle kunna utgöra grund för att ogiltigförklara patentet. I beslutet har hovrätten bl.a. uttalat att den omständighet att ett patent har meddelats efter en sådan ingående prövning som sker i det administrativa förfarandet starkt talar för att patentet är giltigt. Efter invändningsavdelningens beslut har hovrätten noggrant gått igenom de skäl som beslutet har grundats på.

**Svea hovrätt, Intermistiskt förbud,
Beslut Ö 6121-09, 2009-12-14**

- Det som invändningsavdelningen har anfört har inte övertygat hovrätten om att patentet inte kan upprätthållas eller att City pappers ogiltighetstalan skulle bifallas om patentet upprätthålls. Trots att den presumtion som utgjorde utgångspunkten för bedömningen i beslutet den 2 april 2009 inte längre föreligger, finner alltså hovrätten att en genomgång av mothållen och övriga omständigheter ger fog för slutsatsen att uppfinningen efter en slutlig prövning sannolikt kommer att skyddas av ett giltigt patent. Hovrätten finner därför inte anledning att ändra sin tidigare bedömning i fråga huruvida vitesförbudet ska bestå.

Slut. Tack!

■ bengt.domeij@indek.kth.se
